

Objektív vs személyes tudás

A tudásra jutás és igazolás kérdése
Polányi Mihály filozófiájában

Ronkay Margit
margit.ronkay@filozofia.bme.hu

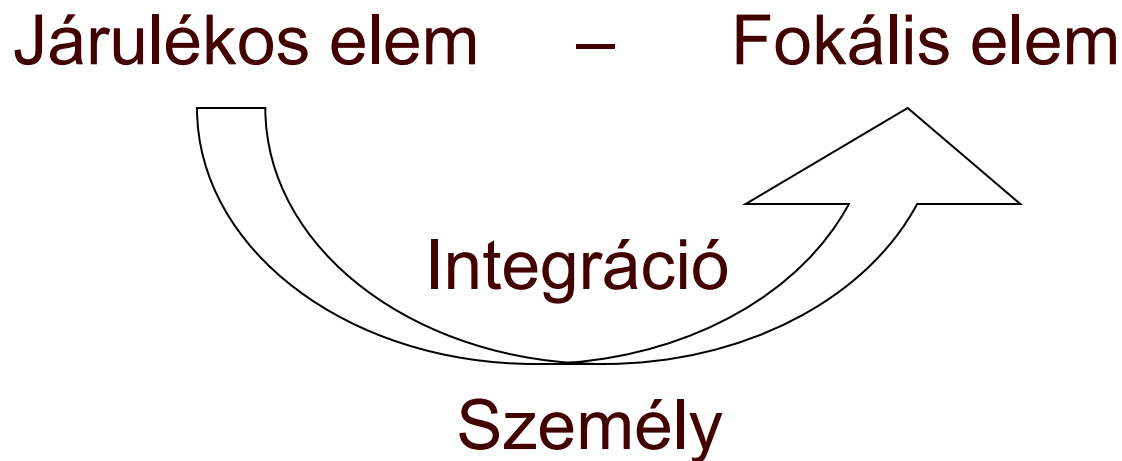
Személyiség, szubjektivitás,
interszubjektivitás - Nemzetközi
doktorandusz konferencia

Valóság - Igazság

- „...az, ami még **kimeríthetetlen módokon** nyilvánulhat meg”. (Polányi 1992 I:160)
- „...az igazság a **valósággal való kapcsolat** **elérésében** áll – amely kapcsolatnak meghatározatlan mennyiségű, **előre nem látott következményben** kell a továbbiakban megnyilvánulnia.” (Polányi 1994 I:253)

A személyes tudás szerkezete

- A hallgatólagos triász

Személy

- „egy szón csak egy beszélő vagy egy hallgató érhet valamit, **egy szó önmagában nem jelent semmit.**”(Polányi 1994 II:18)
- „ha olyan fogyatékoságnak tekinti a filozófus aktív részvételét abban, amit mond, amely eleve kizárja az objektív érvényesség elérését, akkor ezen kritériumok szerint el kell vetnie önmagát.”(Polányi 1994 II:19)

Igazság – Elkötelezettség

- „Az, ami a személyes tudást megóvja attól, hogy pusztán szubjektív legyen, az elköteleződés aktusa, annak teljes struktúrájában. Az intellektuális elköteleződés **felelősségteljes döntés, alá van rendelve annak, amit jó lelkiismerettel igaznak tartok.**” (Polányi 1994 I:121)
- „Egy empirikus állítás annyiban igaz, amennyiben megmutatja a valóság egy aspektusát, azét a valóságét, amely jórészt rejtve van előttünk, és ezért megismerésünktől függetlenül létezik. Minden tényállítás szükségszerűen **univerzális intenciót** hordoz, mert valami olyat próbál mondani arról a valóságról, amelyről hisszük, hogy **megismerésünktől függetlenül létezik**, ami igaz. Az az igényünk tehát, hogy a valóságról beszéljünk, elkötelezettségünk külső lehorgonyzása egy tényállításba.” (Polányi 1994 II:113)

Elköteleződés és igazság/tévedés

- **„Minden valósággal kapcsolatos meggyőződésnek szükségszerű eleme a tévedés lehetősége, s ha emiatt a kockázat miatt visszavonnánk hitünket, megszakítanánk minden kapcsolatot a valósággal. Egy kompetens bizalmi aktus eredménye személyenként kétségtől más és más lehet, de mivel a különbségek nem az egyének önkényességéből származnak, mindegyik jogosan tartja fenn univerzális intencióját. Mivel mindegyik azt reméli, hogy sikerült megragadnia a valóság egy vonatkozását, mindannyian remélhetik, hogy eredményeik végül egybe fognak esni, vagy ki fogják egészíteni egymást.”**(Polányi 1994 II:120)

Objektív igazságelméletek kritikája

- „Ennyiben tehát bárminek az állításából következik saját megismerő művészetünk értékelése, s **az igazság megállapítása döntően függ egy sor olyan személyes kritériumtól, amelyeket nem lehet formálisan meghatározni.** Ha az utolsó szó mindenütt az artikulálatlané, ami kimondatlan és mégis döntő, akkor ezzel párhuzamosan óhatatlanul korlátozódik a kimondott igazság státusa is. **A személytelenül tárgyilagos igazság ideálját újra kell értelmezni, hogy helyet kapjon benne annak az aktusnak az inherensen személyes jellege, amely révén az igazság kinyilvánításra kerül.**” (Polányi 1994 I:127-128)

Köszönöm a figyelmet!

